

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZNANOSTI I OBRAZOVANJA
KLASA: 602-03/16-05/00074
URBROJ: 533-25-17-0010
Zagreb, 8. siječnja 2018.

Na temelju članka 27. stavka 12. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi (Narodne novine, broj 87/2008, 86/2009, 92/2010, 105/2010-ispr., 90/2011, 16/2012, 86/2012, 94/2013, 152/2014 i 7/2017), ministrica znanosti i obrazovanja donosi

ODLUKU

o dopuni Odluke o nastavnim planovima i programima za osnovne glazbene i osnovne plesne škole

I.

U nastavnom planu i programu za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije koji je donesen Odlukom Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa o nastavnim planovima i programima za osnovne glazbene i osnovne plesne škole (Narodne novine, broj: 102/2006) u Programu instrumentalne nastave dodaju se nastavni planovi i programi za nastavne predmete: Udaraljke, Korno (Rog), Fagot, Trombon, Tuba, Viola i Tambure.

II.

Sadržaji nastavnih planova i programa za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije za nastavne predmete: Udaraljke, Korno (Rog), Fagot, Trombon, Tuba, Viola i Tambure sastavni su dio ove Odluke i danom stupanja na snagu postaju sastavni dio nastavnih planova i programa za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije.

III.

Ova Odluka i nastavni planovi i programi za osnovnu školu funkcionalne muzičke pedagogije za nastavne predmete: Udaraljke, Korno (Rog), Fagot, Trombon, Tuba, Viola i Tambure objavit će se u Narodnim novinama.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Narodnim novinama, a primjenjivat će se od početka 2018./2019. školske godine.

Dostaviti:

1. Agenciji za odgoj i obrazovanje, Donje Svetice 38, 10 000 Zagreb
2. Službi za razvoj i informacijsku infrastrukturu sustava odgoj i obrazovanja, ovdje
3. Pismohrani, ovdje

NASTAVNI PLAN I PROGRAM FUNKCIONALNE MUZIČKE PEDAGOGIJE (FMP) ZA OSNOVNU ŠKOLU

**GLAVNI PREDMET: UDARALJKE, FAGOT, TROMBON, TUBA, ROG (KORNO),
VIOLA I TAMBURE**

	I. ETAPA				II. ETAPA	
Razred:	I.	I. prijelazni	II.	II. prijelazni	III.	IV.
Instrument:	2 x 30'	2 x 30'	2 x 30'	2 x 30'	2 x 30'	2 x 45'
Solfeggio:	2 x 60'	2 x 60'	2 x 60'	2 x 60'	2 x 60'	2 x 60'
UKUPNO TJEDNO SATI:	4 x 45'	4 x 45'	4 x 45'	4 x 45'	4 x 45'	4 ³⁰ x 45'

*Nakon I. i II. solfeggia učenika se može uputiti u I. odnosno II. prijelazni solfeggio.

III. ETAPA

Program:	A - USMJERENI		B - ŠIRI	
Razred:	V.	VI.	V.	VI.
Instrument:	2 x 45'	2 x 45'	1 x 45'	1 x 45'
Solfeggio:	2 x 60'	2 x 60'	2 x 60'	2 x 60'
Teorija:	2 x 45'	2 x 45'	2 x 45'	2 x 45'
Skupno muziciranje*:	2 x 45'	2 x 45'	2 x 45'	2 x 45'
Glazbena umjetnost	-	-	1 x 45'	1 x 45'
UKUPNO tjedno sati:	8 ³⁰ x 45'	8 ³⁰ x 45'	8 ³⁰ x 45'	8 ³⁰ x 45'
Klavir fakultativno**:	1 x 30'	1 x 30'	-	-

* U nastavu skupnog muziciranja mogu se uključiti i učenici II. etape po izboru predmetnoga nastavnika.

** Fakultativno, za učenike koji nastavljaju školovanje u srednjoj školi (gudače, gitariste i duhače).

Napomena: Korepeticija za učenike gudačkog i duhačkog odjela u osnovnoj školi iznosi 2 sata tjednog opterećenja za nastavnika korepetitora na svakih 30 učenika.

PROGRAM INDIVIDUALNE NASTAVE

Program je izražen u etapama, što nastavniku omogućuje slobodu u razvijanju individualnih kreativnih mogućnosti učenika. Na taj način otvoreno je više metodičkih puteva za prilagođavanje razvoja glazbenih i tehničkih sposobnosti učenika, kao i njegove cjelokupne osobnosti. U sklopu svake etape učenici su dužni pristupiti barem jednom kolokviju, a na kraju etape polažu etapni ispit.

Cilj: Razvoj učenikovih sposobnosti, vještina te usvajanje znanja potrebnog za razumijevanje i izvođenje glazbe, kao i razvoj muzikalne, senzibilne i kreativne ličnosti.

Zadaće:

Razvoj tehnika, umijeća, vještina i usvajanje znanja

- pismenost u notnom tekstu
- razumijevanje znakova u notnom tekstu (verbalnih, grafičkih, brojčanih)
- razvoj muzičkog mišljenja te muzičke i tehničke snalažljivosti kao preduvjet za kvalitetan samostalni rad
- stečeno znanje povezivati u novim glazbenim zadacima

- u radu na novim spoznajama aktivirati učenikovo mišljenje, emocije, psihu kako bi te spoznaje postale njegovo trajno vlasništvo.

Razvoj učenikova razumijevanja glazbe

- sustavno poticanje na živ i aktivan odnos prema instrumentu
- razvoj unutarnjeg sluha i tonske predodžbe.

Razvoj ličnosti djeteta

- izgrađivati povjerenje u vlastite sposobnosti i uklanjati strah od neuspjeha
- poticati kreativnost
- razvijati percepciju, memoriju, koncentraciju
- razvijati radne navike, kao i upornost u svladavanju teškoća
- razvijati kritički odnos prema vlastitim postignućima
- poticati socijalizaciju učenika
- poticati interes za glazbu, ljubav za instrument te odgovornost prema glazbenom djelu
- osposobljavati učenika za samostalno muziciranje.

UDARALJKE

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Mali bubanj:

Vježbe:

- Dobri Paliev: Metroritmični bukvar do stranice 22 ili primjerene vježbe drugih škola za mali bubanj, primjerice Posarić, Kupinski ili Jean Geoffroy Le Sablier. (do zaključno notne vrijednosti šesnaestinke i odgovarajućih stanki)
- predvježbe za tremolo (za naprednije učenike).

Skladbe:

- Dobri Paliev: Vodenička i/ili Severnjaško Horo, Na Horoto, Marš uz pratnju glasovira.

Klavijaturene udaraljke (vibrafon ili ksilofon)

Vježbe:

- do stranice 25. Thomas A. Brown: The Vibe Players Method ili materijal odgovarajućih zahtjeva iz drugih škola za vibrafon, primjerice Delecluse (škole Paliev ili Dupin ako se rabi ksilofon).

Skladbe:

- razina zahtjevnosti Emmanuel Sejourne Keyboards Mallets around the World/ Alfonse, Volume 1, br. 1 – br. 7 uz pratnju CD-a ili Dobri Paliev: Stari valcer uz pratnju glasovira. Pierre Max Dubois Histoires de Percussion Vol. 1 – Vol. 2, Billaudot, za ksilofon i glasovir.

Multipercussion

- skladbe za mali bubanj s pridodanim idiofonim i/ili klavijaturnim udaraljka na razini zahtjeva, Bernard Lecoq Jeux d'ecolier/Lemoine uz pratnju glasovira ili Francois Dupin Courtes Pieces Album No. 6/Leduc.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- prvi kontakt s instrumentom ostvaren preko obraćanja živom zvuku udaraljki, kao početku tehnike slušanja
- osnove sviranja na membranofonim (mali bubanj) i klavijaturnim (vibrafon ili ksilofon) udaraljka: držanje palica, fizički zakoni proizvodnje zvuka udarcem, održavanje konstantnoga tempa, kontrola ujednačene dinamike i trajanja tona
- upoznavanje s najčešće korištenim udaraljkaškim glazbalima i njihovom podjelom. Idiofoni – začetak *multipercussion* kompleta udaraljki
- spontana i svjesna improvizacija
- sviranje dječjih i narodnih pjesmica na sluh

- svladavanje pismenosti: u violinskom i bas-ključu istodobno u rasponu male, prve i druge oktave, osnovnih dinamičkih oznaka, osnovnih agogičkih oznaka
- osnovni načini uzimanja tona: non legato, legato, staccato, dvohvati non legato, počeci izvođenja ukrasa, ljestvice i tehničke vježbe tretirane kao muzički zadatak
- upoznavanje jednostavnijih principa gradnje oblika; trodijelni oblik pjesme,
- imitacija, kanon
- svladavanje skladbi na temelju notnog zapisa iz udaraljkaške literature za I. etapu
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- slobodno kretanje u sklopu mogućnosti zvuka udaraljki
- samostalna uporaba svih sredstava izraza i tehnika pri improvizaciji
- sviranje melodijskih cjelina s pravim ritmičkim pokretom, pulsom i karakterom
- prvi počeci komornog muziciranja s nastavnikom ili drugim učenikom
- poznavanje raznih načina uzimanja tona, tonsko oblikovanje cjeline, ritma i metrike, oznaka tempa i njihova karaktera - percepcija cjelina u susretu s novim notnim tekstom

ZAHTJEVI NA ISPITU I. ETAPE:

- izvedba jedne ritmičke vježbe i jedne kraće skladbe s pratnjom
Program se izvodi napamet.

U trajanju I. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- jednu do dvije kratke skladbe s pratnjom
Program se izvodi napamet.

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Mali bubanj

Vježbe:

- izbor vježbi i primjera od stranice 25. do 65. iz Jean Geoffroy Le Sablier, ed. Lemoine za svladavanje različitih kombinacija šesnaestinki i njihovih stanki u bržim tempima uz rješavanje problema prstometa uporabom dva tom-toma. Napredniji učenici imaju vježbe s tremolom i predudarima
- vježbe za usavršavanje tremola i predudara iz G. L. Stone Stick Control.

Skladbe:

- razine zahtjeva Dobri Paliev Baba Yaga i Mali Tom uz pratnju glasovira. Napredniji učenici – Wiliam Kraft: Passacaglia for one or two drums
- razine zahtjeva Francois Dupin Courtes Pieces Album No. 1, uz pratnju glasovira.

Klavijaturne udaraljke

Vježbe:

- za razvijanje sposobnosti čitanja s lista na razini lakših primjera iz Thomas McMillan Percussion Keyboard Technic
- vježbe za usavršavanje sviranja u bržim tempima i čitanja s lista na razini lakših primjera, Rebecca Kite Reading Mallet Percussion Music.

Skladbe:

- razine zahtjevnosti Emmanuel Sejourne: Keyboards Mallets around the World/Alfonce, Volume 1, br. 8 – br. 15 uz pratnju CD-a
- Pierre Max Dubois: Histoires de Percussion Vol. 3 – Vol. 4
- Billaudot za ksilofon i glasovir
- lakši primjeri iz Dobri Paliev: Kompozicije za ksilofon i glasovir
- Nebojša J. Živković: My first book for xylophone
- Gretel solo ili uz pratnju glasovira

Timpani

Vježbe:

- Jean Geoffroy: Methode de Timbales s pripadajućim primjerima uz pratnju vibrafona ili marimbe u izvedbi nastavnika ili naprednijeg učenika te rad u imitacijama s naprednijim učenicima po sustavu iz dodatka istoj knjizi
- John Beck: Snake River
- James Blades: Marche Nobilmente
- izbor skladbi na razini zahtjeva navedenih skladbi.

Multipercussion

Kratke kompozicije, po mogućnosti višestavačne:

- Yvonne Desportes En Cueillant Les Lauriers/Billaudot uz pratnju glasovira
- sviranje primjera za dva udaraljkaša iz zbirke Dobri Paliev: Skladbe za timpane i mali bubanj
- Frederic Macarez Caisse: Noisette originalna zbirka vježba za mali bubanj uz pratnju marimbe ili ksilofona.

Uvođenje u nastavu drum-seta uz kratke kompozicije za udaraljke solo, uz pratnju ili uz mali udaraljkaški ansambl:

- Percussions AUDITIONS Promenades I – III
- Mosaique – Lemoine
- F. Dupin Courtes Pieces Album No. 2
- Jacques Delecluse Le Petit Livre d' Anna M. Bach pour 3 Percussionistes, Leduc.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- tonsko oblikovanje uz razvoj sposobnosti za vodoravno tonsko vođenje i okomiti tonski balans
- upoznavanje razvijenijih oblika ritmičkog oblikovanja
- tehnički razvoj unapređivanjem brzine mišljenja i brzine izvođenja
- unapređivanje glazbene pismenosti
- improvizacija uz oslonac na glazbene oblike i karaktere iz literature
- glazbeni oblici
- čitanje *à vista*.

ISHODI UČENJA:

- svijest o glazbenoj frazi, artikulacija motiva, sviranje melodije uz pratnju na odgovarajući način
- mogućnost polifonog vođenja dviju dionica
- komorno muziciranje u malome udaraljkaškom ansamblu
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- prepoznavanje notnog zapisa u širem rasponu; doživljaj, razumijevanje i izvođenje osnovnih agogičkih oznaka; izražajno izvođenje dinamičkih stupnjeva, naglasaka, osnovnih ukrasa iz baroknog i klasičnog razdoblja, prepoznavanje i izvođenje osnovnih karaktera različitih tempa izvođenja
- spontana i svjesna improvizacija, ali i u jednostavnim oblicima plesova ili varijacija
- poznavanje trodijelne forme, plesova iz doba baroka i klasičnog razdoblja, teme s varijacijama, preludiji
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa.

ZAHTJEVI NA ISPITU II. ETAPE:

- izvedba kratkog solo primjera, jedne skladbe s pratnjom te sudjelovanje u izvedbi djela za duo ili trio uza zastupljenost udaraljki, obrađenih tijekom godine.
Program se izvodi napamet.

U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- kratki solo primjer jedne skladbe s pratnjom te sudjeluje u izvedbi djela za duo ili trio uza zastupljenost udaraljki, obrađenih tijekom godine.
Program se izvodi napamet.

III. ETAPA A - program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Mali bubanj

Vježbe:

- G. L. Stone Accents and Rebounds
- lakši primjeri iz Charley Wilcoxon Wrist & Finger Stroke Control

Skladbe:

- Jacques Prez: Rencontre pour piano et caisse claire uz pratnju glasovira
- Charley Wilcoxon: Drumming plus hummin' a tune
- izbor skladbi na razini zahtjeva navedenih skladbi

Klavijaturne udaraljke

Vježbe:

- osnove improvizacije, sviranje u brzim tempima.

Skladbe:

- Emmanuel Sejourne Keyboards Mallets around the World
- Alfonse, Volume 2, br. 1 – br. 10 uz pratnju CD-a
- Nebojša J. Živković: Funny Vibraphone
- Nebojša, J. Živković: Funny Xylophone 1
- Gretel
- jednostavnija djela velikih skladatelja u izboru i prilagodbi nastavnika i/ili učenika

Timpani

Vježbe:

- Gerard Berlioz: 60 Etudes de rythme et de dechiffrage.

Skladbe:

- Vic Firth Timpani Solo Series 1 uz pratnju glasovira ili MC-a
- Steve Houghton Percussion Recital Series Timpani uz pratnju CD-a
- izbor skladbi na razini zahtjeva navedenih skladbi

Multipercussion

Vježbe i skladbe:

- Dante Agostini Drum Method
- Sandy Feldstein: Multiple Percussion Music
- skladbe za mali ansambl udaraljki na razini zahtjeva: Jacques Delecluse Mikrotikos
- Siegfried Fink: Mini Musik.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- tonsko oblikovanje radom na vodoravnoj i okomitoj slušnoj osjetljivosti, na intervalskoj intonaciji, razvoj unutarnje muzičke predodžbe
- tehnički razvoj ide k povećavanju tehničkih zahtjeva i znanja, ali tako da se svaki tehnički detalj glazbeno i tonski osmisli
- proširivanje znanja o muzičkim znakovima i glazbenom rječniku
- osnove koordinacije na drum-setu
- usavršavanje i proširenje već poznatih tehnika - osnovni problemi poliritmije
- upoznavanje novih glazbenih stilova i oblika
- spontana i svjesna improvizacija
- skupno muziciranje
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- izvođenje melodije uz pratnju, polifono vođenje linija, jasno oblikovanje motiva i fraze
- poznavanje, razumijevanje i pravilno izvođenje novih oznaka tempa, agogike i dinamike

- ukrasi, artikulacija
- učenik bi trebao s razumijevanjem izvoditi skladbe raznih stilskih razdoblja, kao što su barok, klasika, romantika i suvremena glazba
- poznavati osnovne značajke varijacija, ronda, suite i invencije
- spontana i svjesna improvizacija, ali intenzivnije povezana s novim oblicima i stilovima te se eventualno i zapisuje
- učenik se glazbeno socijalizira svirajući u komornim sastavima
- sviranje *á vista* složenijih notnih zapisa

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE:

- kratki solistički program sastavljen od triju skladbi mješovito s pratnjom i bez pratnje na razini zahtjeva prijamnoga ispita srednje glazbene škole.

Program se izvodi napamet.

U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- kratki solistički program sastavljen od triju kompozicija mješovito s pratnjom i bez pratnje te sudjelovanje u ansamblu udaraljki ili komornom ansamblu

Program se izvodi napamet.

III. ETAPA B - program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

Svrha B-programa je omogućiti učeniku što više sviranja u sklopu njegovih realnih mogućnosti i programa II. etape glavnoga predmeta udaraljki, a zatim i blago nastaviti s lakšim djelima iz programa III. etape glavnoga predmeta.

Bit ovog usmjerenja je da dijete prema svojim mogućnostima, s manje vježbanja, što više svira. Opterećenost vježbanja ustupa u velikoj mjeri mjesto radosti sviranja. Manji naglasak treba pridavati učenikovu tehničkom napretku, a veći emocionalnom doživljaju glazbenog djela i buđenju zanimanja za što višu razinu muziciranja.

Vrlo je važno komorno sviranje kako djece međusobno (eventualni teži *part*, može u sklopu komornog učenik svirati i A-program), tako i s nastavnikom u sklopu muzikalno bogate literature komornog muziciranja. Svakako svirati olakšane obrade teže literature - operne, baletne i simfonijske glazbe.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- poticanje interesa za glazbu uz komorno sviranje
- podržavanje učenikove potrebe za glazbenim izražavanjem uz improvizaciju
- omogućiti uvid u druge glazbene sadržaje poticanjem na slušanje glazbene literature na snimkama ili slušanjem nastavnikova sviranja

LITERATURA*

- skladbe iz programskih zahtjeva II. etape s pažljivim odabirom dostupnih skladbi iz III. etape A-programa
- skladbe iz bogate literature komornog muziciranja, olakšane skladbe udaraljkaške literature, obrade popularnih skladbi

*Literatura se odabire prema mogućnostima i zanimanju učenika.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvod u druge glazbene sadržaje
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvod u druge glazbene sadržaje.

ISHODI UČENJA:

- cilj je svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva II. etape s prelaskom na lakše zahtjeve III. etape A-programa
- učenik svira lakše skladbe etidnog karaktera
- muziciranje u udaraljkaškim ansamblima
- spontana i svjesna improvizacija s osloncem na usvojeno znanje o stilovima i glazbenim formama
- učenik usvaja nove skladbe iz literature za udaraljke preko snimaka ili sviranja nastavnika uz komentar i razgovor.

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE B-programa:

- tri skladbe različitog karaktera, pisane za različite instrumente po slobodnom izboru
- jedna skladba iz programa za komorno muziciranje

U trajanju III. etape B-programa učenik je obavezan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- tri skladbe različitog karaktera, pisane za različite instrumente po slobodnom izboru
Sve skladbe izvode se napamet.
U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

FAGOT

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- Sviranje dur ljestvica u rasponu 1 oktave do 3 predznaka i rastvorba toničkog kvintakorda (C, G, D, A, F, B, Es)
- J. Seba: Abracadabra (udžbenik za početnike fagotiste)
- J. Weissenborn: Škola za fagot op. 8, 1.
- Haultier: Le debutant basoniste Fagotis početnik 1.

Skladbe:

- J. Aubert: Gavota
- H. Purcell: Menuet
- H. Purcell: Rigaudon
- Hawkins: Gavota
- D. Kabalevski: Toccatina (za napredne)
- J. B. de Boismortier: Rigaudon (za napredne)
- skladbe sličnih zahtjeva uz glasovirsku pratnju

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- prvi kontakt s instrumentom ostvaren preko obraćanja živom zvuku fagota, kao početku tehnike slušanja
- opis i sastavljanje instrumenta
- upoznavanje mehanike, načina stvaranja tona, održavanja i čuvanja instrumenta
- držanje instrumenta (stojeći, sjedeći stav)
- opis piska i držanje u ustima (podesiti pisak za lako izvođenje)
- tvorba tona (demonstracija tona – nastavnik)
- impostacija: usnica, jezika
- rad na tehnici disanja, oblikovanje tona, preponsko disanje
- uloga jezika u produkciji tona (nonlegato, legato, staccato itd.)
- osnovne vrste attacca, kartki i dugi ton
- pismenost u bas ključu
- pojam metra, ritma, tempa, osnovne oznake dinamike, agogike
- ostvarivanje melodijske cjeline, ritmičkog pokreta
- vježbe za čistu intonaciju
- razvijanje slušnih spoznaja
- sviranje dječjih i narodnih pjesmica na sluh
- svladavanje notne pismenosti
- čitanje *à vista*

Zadani program iz literature obvezno se izvodi uz pratnju klavira radi doživljaja harmonijskoga zvuka.

ISHODI UČENJA:

- slobodno kretanje u sklopu mogućnosti zvuka fagota
- samostalna uporaba svih sredstava izraza i tehnika pri improvizaciji
- sviranje melodijskih cjelina s pravim ritmičkim pokretom, pulsom i karakterom
- sviranje ljestvica u rasponu 1 oktave do tri predznaka
- prvi počeci komornog muziciranja s nastavnikom ili drugim učenikom
- poznavanje raznih načina uzimanja tona, tonsko oblikovanje cjeline, ritma i metrike, oznaka tempa i njihova karaktera
- percepcija cjelina u susretu s novim notnim tekstom

ZAHTJEVI NA ISPITU I. ETAPE:

- etida
- skladba uz glasovirsku pratnju

Program se izvodi napamet.

U trajanju I. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- dvije skladbe uz glasovirsku pratnju, po izboru nastavnika

Program se izvodi napamet.

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- sviranje dur i harmonijske mol ljestvica u rasponu 2 oktave do 3 predznaka i rastvorba toničkog kvintakorda (C, G, D, A, F, B, Es)
- J. Seba: Abracadabra (drugi dio udžbenika)
- J. Weisenborn: Etide za fagot op. 8, 1. dio
- Satzenhoffer: 24 etide za fagot
- Bourdeau: Grande methode complete (1. dio)

Skladbe:

- A. Hawkins: Gavota
- D. Kabalevski: Toccata
- J. B. de Boismortier: Rigaudon
- G. Ph. Telemann: Gavota
- B. Marcello: Sonata (1 ili 2 stavka stavka)
- J. Galliard: Sonata u a-molu ili G-dur (1 ili 2 stavka)
- Skladbe sličnih zahtjeva uz glasovirsku pratnju

METODIČKA OBJAŠNENJA:

- unutarnja zvučna predodžba i tehnike slušanja
- kontinuirani rad na pravilnom fraziranju i preponskom disanju te čistoj intonaciji
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- razumijevanje novih agogičkih oznaka
- ritmičke vježbe s promjenama tempa
- tehnički razvoj unapređivanjem brzine mišljenja i brzine izvođenja
- unapređivanje glazbene pismenosti u skladu s literaturom
- improvizacija uz oslonac na glazbene oblike i karaktere iz literature
- sviranje uz klavirsku pratnju (doživljaj harmonijskog zvuka)
- čitanje *à vista*
- sviranje po sluhu

ISHODI UČENJA:

- svijest o glazbenoj frazi, artikulacija motiva, sviranje melodije uz pratnju na odgovarajući način
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- prepoznavanje notnog zapisa u širem rasponu; doživljaj, razumijevanje i izvođenje osnovnih agogičkih oznaka; izražajno izvođenje dinamičkih stupnjeva, naglasaka, prepoznavanje i izvođenje osnovnih karaktera različitih tempa izvođenja
- spontana i svjesna improvizacija, ali i u jednostavnim oblicima plesova ili varijacija
- poznavanje dvodijelne i trodijelne forme
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa
- komorno muziciranje

ZAHTJEVI NA ISPITU II. ETAPE:

- etida
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- etidu
 - skladbu uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

III. ETAPA A - program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- sve dur i mol ljestvice kroz 2 oktave, terce u nizu i rastvorba toničkog kvintakorda
- J. Weissenborn: Etide op. 8, 2. dio
- Satzenhoffer: 24 etide za fagot
- K. Pivonka: Izbor etida
- F. Oubradous: II. svezak, 2. dio ljestvice, etide
- F. Oubradous: III. svezak, Komplementarne etide s tehničkim i melodijskim tretmanom

Skladbe:

- B. de Boismortier: Sonata u g-molu (2 stavka)
- J. E. Galliard: 6 sonata (2 stavka)
- B. Bjelinski: Invencija br. 2
- A. Vivaldi: Koncert u a-molu (F VIII, no 7), 1. stavak
- A. Vivaldi: Koncert u g-molu, 1. stavak
- A. Vivaldi: „La Notte“ koncert za fagot (1 stavak po izboru)
- A. Vivaldi: Koncert u d-molu, 1. stavak
- J. S. Bach: Suita za violončelo solo u C-duru: Bourrée
- J. S. Bach: Suita za violončelo solo u Es-duru: Bourrée

METODIČKA OBJAŠNENJA:

- tonsko oblikovanje radom na slušnoj osjetljivosti, na intervalskoj intonaciji, razvoj unutarnje muzičke predodžbe
- tehnički razvoj ide k povećavanju tehničkih zahtjeva i znanja, ali tako da se svaki tehnički detalj glazbeno i tonски osmisli
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- ustrajati na čistoj intonaciji i vibratu
- proširuju se izražajna sredstva (accelerando, rubato, sostenuto i dr.)
- njegovanje muzičke fraze s pomoću daha
- obrađuju se osnovne vrste ukrasa
- inzistira se na pravilnoj upotrebi vibrata
- stilska interpretacija
- proširivanje znanja o muzičkim znakovima i glazbenom rječniku
- upoznavanje novih glazbenih stilova i oblika
- spontana i svjesna improvizacija
- skupno muziciranje
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- suvereno izvođenje melodije uz pratnju, jasno oblikovanje motiva i fraze
- poznavanje, razumijevanje i pravilno izvođenje novih oznaka tempa, agogike i dinamike
- ukrasi, artikulacija
- od glazbenih oblika poznavati osnovne značajke varijacija, ronda i suite
- spontana i svjesna improvizacija, ali intenzivnije povezana s novim oblicima i stilovima te se eventualno i zapisuje
- učenik se glazbeno socijalizira svirajući u komornim sastavima
- sviranje po sluhu
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE:

- 1 dur ljestvica u sklopu 2 oktave, terce u nizu i rastavljen tonički kvintakord
 - etida
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu
 - etidu
 - skladbu uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

III. ETAPA B - program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

Svrha B-programa je omogućiti učeniku što više sviranja u sklopu njegovih realnih mogućnosti i programa II. etape glavnoga predmeta fagota, a zatim i nastaviti s lakšim djelima iz programa III. etape glavnoga predmeta.

Bit ovog usmjerenja je da dijete prema svojim mogućnostima, s manje vježbanja, što više svira. Opterećenost vježbanja ustupa u velikoj mjeri mjesto radosti sviranja. Manji naglasak treba pridavati učenikovu tehničkom napretku, a veći emocionalnom doživljaju glazbenog djela i buđenju zanimanja za što višu razinu muziciranja.

Vrlo je važno komorno sviranje kako djece međusobno (eventualni teži *part* može u sklopu komornog svirati i učenik A-programa), a obvezno tako i s nastavnikom u sklopu muzikalno bogate literature komornog muziciranja. Svakako svirati olakšane obrade teže literature - operne, baletne i simfonijske glazbe.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- poticanje interesa za glazbu uz komorno sviranje
- podržavanje učenikove potrebe za glazbenim izražavanjem improvizacijom
- omogućiti uvid u druge glazbene sadržaje poticanjem na slušanje glazbene literature na snimkama ili slušanjem nastavnikova sviranja

LITERATURA*

- skladbe iz programskih zahtjeva II. etape s pažljivim odabirom dostupnih skladbi iz III. etape A-programa
- skladbe iz bogate literature komornog muziciranja, olakšane skladbe trombonističke literature, obrade popularnih skladbi

* Literatura se odabire prema mogućnostima i zanimanju učenika.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje

ISHODI UČENJA:

- cilj je svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva II. etape s prelaskom na lakše zahtjeve III. etape A-programa
- učenik svira lakše skladbe etidnog karaktera
- muziciranje u komornim ansamblima
- spontana i svjesna improvizacija s osloncem na usvojeno znanje o stilovima i glazbenim formama
- učenik upoznaje nove skladbe iz literature za fagot preko snimaka ili sviranja nastavnika uz komentar i razgovor

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE B-programa:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru
- jedna skladba iz programa za komorno muziciranje.
Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.

U sklopu III. etape B-programa učenik je obavezan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru.
Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.
U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

TROMBON

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- durske ljestvice F, B, C, Es
- rastavljeni trozvuci glavnih stupnjeva
- Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 1. – 18.
- Günter Fuhlich: Neue Schule für Zugposaune, 1. – 36.
- Robert Müller: Škola za trombon, 1. – 18.
- Robert Müller: I. dio
- Michiel Oldenkamp, Jaap Kastelein: Lieder Spielbuch
- Bruce Paerson: Sawmill Creek
- Jerome Naulais: 50 etudes faciles et progressives, 1. dio.

Skladbe:

- J. S. Bach: Choral „Wachet auf“
- F. Schubert: Der Lindenbaum
- A. Riemer: Autumn Evensong
- S. Bach: Choral „Jesus, bleibet meine Freude“
- G. F. Händel: Sarabande
- W. A. Mozart: Blistaj, blistaj zvijezdo mala
- G. F. Händel: Theme from „The Royal FireWorks“
- F. Schubert: Litany.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- prvi kontakt s instrumentom ostvaren preko obraćanja živom zvuku trombona, kao početku tehnike slušanja
- rad na tehnici disanja, položaj grla, usnica
- držanje instrumenta, postava usnika
- nastup tona, izdržavanje dugih tonova
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- vježbe intonacije i ritmičke vježbe (uz metronom)
- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave
- sviranje vokaliza na svakom satu, ponavljanje zadane glazbene fraze te njezino transponiranje u navedene tonalitete uz promjene artikulacije i dinamike
- čitanje pravilnih glazbenih cjelina (4 – 8 taktova) na prvi pogled, različitim artikulacijama i dinamikom
- ritmičke vježbe
- održavanje konstantnoga tempa, kontrola ujednačene dinamike i trajanja tona
- spontana i svjesna improvizacija
- sviranje dječjih i narodnih pjesmica na sluh

- svladavanje notne pismenosti
- osnovni načini uzimanja tona: non legato, legato (vokalize)
- čitanje *à vista*.

ISHODI UČENJA:

- slobodno kretanje u sklopu mogućnosti zvuka trombona
- samostalna uporaba svih sredstava izraza i tehnika pri improvizaciji
- sviranje melodijskih cjelina s pravim ritmičkim pokretom, pulsom i karakterom
- prvi počeci komornog muziciranja s nastavnikom ili drugim učenikom
- poznavanje raznih načina uzimanja tona, tonsko oblikovanje cjeline, ritma i metrike, oznaka tempa i njihova karaktera - percepcija cjelina u susretu s novim notnim tekstom

ZAHTJEVI NA ISPITU I. ETAPE:

- ljestvica s rastavljenim toničkim trozvukom
- skladba uz glasovirsku pratnju
- vježba karaktera različita od skladbe

Program se izvodi napamet.

U trajanju I. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- skladbu uz glasovirsku pratnju
- vježbu karaktera različitu od skladbe

Program se izvodi napamet.

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- D, A, G, As-dur i d, g, c, f – prirodne molske ljestvice u sklopu oktave
- prirodne molske ljestvice: b, es, a, e – u sklopu jedne oktave
- rastavljeni trozvuci glavnih stupnjeva u rasponu jedne i pol oktave
- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave uzlazno i silazno (kromatski)
- Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 18. – 36.
- Charles Colin: Advanced Lip Flexibilities, 1. – 12.
- Robert Müller: Škola za trombon, II. dio
- Branimir Slokar: Warm Ups And Technical Routines, 1. – 5.
- Robert Müller: Tehničke vježbe, I. dio
- Jerome Naulais: 50 etudes faciles et progressives, 2. dio
- Michiel Oldenkamp, Jaap Kastelein: Duo buch.

Skladbe:

- Henry Purcell: Trumpet Tune
- Robert Hoffman: Koračnica
- Giovanni B. Pergolesi: Nina (aria)
- Johann S. Bach: Sarabande
- Ivan Glibota: Dobroslavko
- Ivan Glibota: Mattina
- Johann A. Hasse: Suita (Menuet i Bourrée)
- Ludwig van Beethoven: Adelaide.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave uzlazno i silazno (kromatski)
- harmonijske vokalizacije različitih artikulacija i dinamike u rasponu do dvije oktave
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- ritmičke vježbe s promjenama tempa, lip-tehnika, stilska interpretacija
- tehnički razvoj unapređivanjem brzine mišljenja i brzine izvođenja
- unapređivanje glazbene pismenosti
- improvizacija uz oslonac na glazbene oblike i karaktere iz literature
- glazbeni oblici
- čitanje *à vista*, sviranje po sluhu, transponiranje
- na svakom satu ponavljanje zadane glazbene fraze te njezino transponiranje u navedene tonalitete uz promjene artikulacije i dinamike. Čitanje pravilnih glazbenih cjelina duljine do 16 taktova na prvi pogled

ISHODI UČENJA:

- vijest o glazbenoj frazi, artikulacija motiva, sviranje melodije uz pratnju na odgovarajući način
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- prepoznavanje notnog zapisa u širem rasponu; doživljaj, razumijevanje i izvođenje osnovnih agogičkih oznaka; izražajno izvođenje dinamičkih
- stupnjeva, naglasaka, prepoznavanje i izvođenje osnovnih karaktera različitih tempa izvođenja
- spontana i svjesna improvizacija, ali i u jednostavnim oblicima plesova ili varijacija
- poznavanje dvodijelne, trodijelne forme
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa
- komorno muziciranje: skupno sviranje dnevnih vježbi, ljestvica i rastvorbi akorada, sviranje dueta.

ZAHTJEVI NA ISPITU II. ETAPE:

- ljestvica s rastvorenim akordima glavnih stupnjeva (2 oktave)
 - vježba karaktera različita od skladbe
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu s rastavljenim trozvucima tonički
 - vježbu karaktera različitog od skladbe
 - skladbu uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

III. ETAPA A - program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- sve durske i melodijske molske ljestvice u rasponu do dvije oktave
- rastvoreni trozvuci glavnih stupnjeva u rasponu do dvije oktave (B. Slokar, E. Gaetke)
- Branimir Slokar: Warm Ups And Technical Routines, 1. – 10.
- Charles Colin: Advanced Lip Flexibilities II. dio, 13. – 21.
- Branimir Slokar: Doppel-und-Dreifachzunge
- C. Kopprasch: 60 ausgewählte Etüden, 1. – 15.
- O. Blume (D. Gatti): Gran metodo, 1. – 5.
- Max Schlossberg: Daily Drills And Technical Studies, 60. – 83.
- Marco Bordogni: 60 Vocalises, 1. – 20.
- Robert Müller: Tehničke vježbe, II. dio.

Skladbe:

- Robert Clerisse: Theme de concours
- Wilhelm Heiser: „Das Grab auf der Heide“ lied
- Arcangelo Corelli: Sonata X.
- Obrade: Edward Elgar: Poms And Circumstances
- G. Villoldi: El Choclo
- Fernand Lamy: Choral varié; Jozef Franc: Mala suita
- Obrade: Johann S. Bach: Arioso from Piano Concerto in F
- Felix Mendelssohn-Bartholdy: Nocturno from Midsummer Night Dream
- Carlos Sanders: Adios muchacos
- Petar Obradović: Trombonita
- Ivan Glibota: Marijanski concertino
- Georg C. Wagenseil: Concerto for Trombone (As – dur).

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- tonsko oblikovanje radom na slušnoj osjetljivosti, na intervalskoj intonaciji, razvoj unutarnje muzičke predodžbe
- tehnički razvoj ide k povećavanju tehničkih zahtjeva i znanja, ali tako da se svaki tehnički detalj glazbeno i tonski osmisli
- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave uzlazno i silazno
- harmonijske vokalizacije u rasponu do dvije oktave
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike, ritamske vježbe, lip-tehnika, vježbe dvostrukog jezika
- harmonijske vokalizacije u rasponu do dvije oktave
- vježbe za dvostruki i trostruki jezik, lip-tehnika
- stilski interpretacija
- proširivanje znanja o muzičkim znakovima i glazbenom rječniku
- upoznavanje novih glazbenih stilova i oblika
- spontana i svjesna improvizacija
- skupno muziciranje
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- izvođenje melodije uz pratnju, jasno oblikovanje motiva i fraze
- poznavanje, razumijevanje i pravilno izvođenje novih oznaka tempa, agogike i dinamike
- ukrasi, artikulacija
- učenik bi trebao s razumijevanjem izvoditi skladbe raznih stilskih razdoblja kao što su barok, klasika, romantika i suvremena glazba
- od glazbenih oblika poznavati osnovne značajke varijacija, ronda, suite i invencije
- spontana i svjesna improvizacija, ali intenzivnije povezana s novim oblicima i stilovima te se eventualno i zapisuje
- učenik se glazbeno socijalizira svirajući u komornim sastavima. Sviranje ljestvica i rastvorba akorada (unisono)
- transponiranje u sve tonalitete (kromatskim, cjelostupanjskim pomacima, uzlazno ili silazno, odnosno kvartnim i kvintnim krugom), uz promjene artikulacije i dinamike
- sviranje po sluhu
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE:

- ljestvica s rastvorenim akordima svih stupnjeva (2 oktave)
 - vježba karaktera različitog od skladbe
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu s rastavljenim trozvucima svih stupnjeva (2 oktave)

- vježba karaktera različita od skladbe
- skladbu uz glasovirsku pratnju
Program se izvodi napamet.

III. ETAPA B - program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

Svrha B-programa je omogućiti učeniku što više sviranja u sklopu njegovih realnih mogućnosti i programa II. etape glavnoga predmeta trombona, a zatim i blago nastaviti s lakšim djelima iz programa III. etape glavnoga predmeta.

Bit ovog usmjerenja je da dijete prema svojim mogućnostima, s manje vježbanja, što više svira. Opterećenost vježbanja ustupa u velikoj mjeri mjesto radosti sviranja. Manji naglasak treba pridavati učenikovu tehničkom napretku, a veći emocionalnom doživljaju glazbenog djela i buđenju zanimanja za što višu razinu muziciranja.

Vrlo je važno komorno sviranje kako djece međusobno (eventualni teži *part*, može u sklopu komornog svirati i učenik A-programa), a obvezno tako i s nastavnikom u sklopu muzikalno bogate literature komornog muziciranja. Svakako svirati olakšane obrade teže literature - operne, baletne i simfonijske glazbe.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- poticanje interesa za glazbu uz komorno sviranje
- podržavanje učenikove potrebe za glazbenim izražavanjem uz improvizaciju
- omogućiti uvid u druge glazbene sadržaje poticanjem na slušanje glazbene literature na snimkama ili slušanjem nastavnikova sviranja

LITERATURA*

- skladbe iz programskih zahtjeva II. etape s pažljivim odabirom dostupnih skladbi iz III. etape A-programa
- skladbe iz bogate literature komornog muziciranja, olakšane skladbe trombonističke literature, obrade popularnih skladbi

* Literatura se odabire prema mogućnostima i zanimanju učenika.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje

ISHODI UČENJA:

- cilj je svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva II. etape s prelaskom na lakše zahtjeve III. etape A-programa
- učenik svira lakše skladbe etidnog karaktera
- muziciranje u komornim ansamblima
- spontana i svjesna improvizacija s osloncem na usvojeno znanje o stilovima i glazbenim formama
- učenik upoznaje nove skladbe iz literature za trombon preko snimaka ili sviranja nastavnika uz komentar i razgovor

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE B-programa:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru
- jedna skladba iz programa za komorno muziciranje

U sklopu III. etape B-programa učenik je obavezan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru
- Sve skladbe izvode se napamet.*

U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

TUBA

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- durske ljestvice do 5 predznaka s rastavljenim toničkim trozvucima
- W. Bell: Arban Method Interpretations
- W. Bell: Foundation of Tuba Playing
- L. Ujfalusi: Tubaschule
- J. Kastelein: Hören, lesen, spielen 1 i 2
- C. Colin: Melodious Fundamentals
- I. Golčić: Pjesmarica za osnovne škole
- D. Meschcke: Tuba fibel (1-40)
- L. Bierler: Schule für Tuba
- G. Banco: Tuba Anfänger.

Skladbe:

- Henry Purcell: Rigaudon
- Carlo Canobbio: Intermezzo
- V. Hoza: Risoluto
- Johann Pachelbel: Fuga
- Henry Purcell: Tanz der magier

Nastavnik će prema vlastitom kriteriju odabrati skladbu (navedene skladbe nisu obvezne) i zbirku etida.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- disanje, položaj grla, jezika i usnica
- držanje instrumenta, postava usnika
- nastup tona, izdržavanje dugih tonova
- vježbe vezanih i nevezanih tonova (vokalize)
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- vježbe intonacije i ritmičke vježbe (uz metronom)
- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave
- sviranje vokaliza različitim artikulacijama i dinamikom
- ritmičke vježbe
- vježbe za vibraciju usana: sa i bez usnika

ISHODI UČENJA:

- slobodno kretanje u sklopu mogućnosti zvuka trombona
- samostalna uporaba svih sredstava izraza i tehnika pri improvizaciji
- sviranje melodijskih cjelina s pravim ritmičkim pokretom, pulsom i karakterom
- prvi počeci komornog muziciranja s nastavnikom ili drugim učenikom

- poznavanje raznih načina uzimanja tona, tonsko oblikovanje cjeline, ritma i metrike, oznaka tempa i njihova karaktera - percepcija cjelina u susretu s novim notnim tekstom

ZAHTJEVI NA ISPITU I. ETAPE:

- ljestvica s rastavljenim toničkim trozvukom
- vježba karaktera različita od skladbe (etida)
- skladba uz glasovirsku pratnju

Program se izvodi napamet.

U trajanju I. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- skladbu uz glasovirsku pratnju
- vježbu karaktera različitu od skladbe

Program se izvodi napamet.

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI

Ljestvice i tehničke vježbe:

- sve durske ljestvice s rastavljenim toničkim trozvucima
- molske ljestvice do 3 predznaka s rastavljenim toničkim trozvucima
- P. Bernard: Methode Complete
- P. Clodomir: 70 kleine Etuden
- J. Kastelein: Hören, lesen, spielen 3
- D. Meschke: Tuba fibel (41-69)
- F. Weber: Tunes for Tuba
- P. Haring: Tonleiter
- W. Hilgers: Daily Exercises for Tuba
- J. B. Arban (Young & Jacobs): Complete Method for tuba.

Skladbe:

- Golčić: Pjesmarica za osnovne škole
- R. Hanmer: Staccato
- Jean Baptiste Lully: Arietta
- Petar Iljič Čajkovski: Altes französisches Lied
- Louis-Claude Daquin: Rigaudon
- W. A. Mozart: Marche
- R. Hanmer: Scherzando.

Nastavnik će prema vlastitom kriteriju odabrati skladbu (navedene skl. nisu obvezne) i zbirku etida.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave uzlazno i silazno (kromatski)
- harmonijske vokalizacije različitih artikulacija i dinamike u rasponu do dvije oktave
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- ritmičke vježbe s promjenama tempa, lip-tehnika (polovinke i četvrtinke)
- lip-tehnika (terce, kvarte i kvinte)
- razvijanje staccata
- tehnički razvoj unapređivanjem brzine mišljenja i brzine izvođenja
- unapređivanje glazbene pismenosti
- improvizacija uz oslonac na glazbene oblike i karaktere iz literature
- glazbeni oblici
- sviranje po sluhu
- na svakom satu ponavljanje zadane glazbene fraze te njezino transponiranje u
- navedene tonalitete uz promjene artikulacije i dinamike
- čitanje pravilnih glazbenih cjelina duljine do 16 taktova na prvi pogled

ISHODI UČENJA:

- vijest o glazbenoj frazi, artikulacija motiva, sviranje melodije uz pratnju na odgovarajući način
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- prepoznavanje notnog zapisa u širem rasponu; doživljaj, razumijevanje i izvođenje osnovnih agogičkih oznaka; izražajno izvođenje dinamičkih
- stupnjeva, naglasaka, prepoznavanje i izvođenje osnovnih karaktera različitih tempa izvođenja
- spontana i svjesna improvizacija, ali i u jednostavnim oblicima plesova ili varijacija
- poznavanje dvodijelne, trodijelne forme
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa.
- komorno muziciranje: skupno sviranje dnevnih vježbi, ljestvica i rastvorbi akorada, sviranje dueta.

ZAHTJEVI NA ISPITU II. ETAPE:

- ljestvica s rastavljenim trozvucima
 - vježba karaktera različitog od skladbe (etida)
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu s rastavljenim trozvucima
 - vježbu karaktera različitog od skladbe
 - skladbu uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

III. ETAPA A-program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- durske i molske ljestvice do 5 predznaka, u sklopu jedne oktave
- W. Bell: Complete Arban Method
- P. Bernard: Methode Complete
- R. Hock: Tubaschule 1-2
- F. Weber: Studies and Melodius etudes
- R. Kietzer: Schule für Tuba in F und Es
- Walter Hilgers: Daily Exercises for Tuba
- J. B. Arban (Young & Jacobs): Complete Method for tuba
- Fink: Studies in Legato
- Geib: Geib Method for Tuba
- Hejda: Etudes
- Getchell: First Book of Practical Studies.

Skladbe:

- Robert Schumann: The happy farmer
- D. Bobić: Varaždinska Siciliana
- Ivan Glibota Crni: Domino
- Georg Fiedrich Händel: Honor and arms
- R. Matz: Suita (1. stavak)

Nastavnik će prema vlastitom kriteriju odabrati skladbu (navedene skladbe nisu obvezne) i zbirku etida.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- tonsko oblikovanje radom na slušnoj osjetljivosti, na intervalskoj intonaciji, razvoj unutarnje muzičke predodžbe
- tehnički razvoj ide k povećavanju tehničkih zahtjeva i znanja, ali tako da se svaki tehnički detalj glazbeno i tonski osmisli
- intoniranje intervala u sklopu jedne oktave uzlazno i silazno
- harmonijske vokalize u rasponu do dvije oktave
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike; ritamske vježbe, lip-tehnika, vježbe dvostrukog jezika
- harmonijske vokalize u rasponu do dvije oktave
- vježbe za dvostruki i trostruki jezik, lip-tehnika
- stilska interpretacija
- proširivanje znanja o muzičkim znakovima i glazbenom rječniku
- upoznavanje novih glazbenih stilova i oblika
- spontana i svjesna improvizacija
- skupno muziciranje
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- izvođenje melodije uz pratnju, jasno oblikovanje motiva i fraze poznavanje, razumijevanje i pravilno izvođenje novih oznaka tempa, agogike i dinamike
- ukrasi, artikulacija
- učenik bi trebao s razumijevanjem izvoditi skladbe raznih stilskih razdoblja, kao što su barok, klasika, romantika i suvremena glazba
- od glazbenih oblika poznavati osnovne značajke varijacija, ronda, suite i invencije
- spontana i svjesna improvizacija, ali intenzivnije povezana s novim oblicima i stilovima te se eventualno i zapisuje
- učenik se glazbeno socijalizira svirajući u komornim sastavima
- sviranje po sluhu
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE:

- ljestvica s rastavljenim trozvucima glavnih stupnjeva (2 oktave)
 - vježba karaktera različitog od skladbe
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu s rastavljenim trozvucima glavnih stupnjeva (2 oktave)
 - vježba karaktera različitog od skladbe
 - skladbu uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

III. ETAPA B-program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

Svrha B-programa je omogućiti učeniku što više sviranja u sklopu njegovih realnih mogućnosti i programa II. etape glavnoga predmeta tube, a zatim i nastaviti s lakšim djelima iz programa III. etape glavnoga predmeta.

Bit ovog usmjerenja je da dijete prema svojim mogućnostima, s manje vježbanja, što više svira. Opterećenost vježbanja ustupa u velikoj mjeri mjesto radosti sviranja. Manji naglasak treba pridavati učenikovu tehničkom napretku, a veći emocionalnom doživljaju glazbenog djela i buđenju zanimanja za što višu razinu muziciranja.

Vrlo je važno komorno sviranje kako djece međusobno (eventualni teži *part*, može u sklopu komornog svirati i učenik A-programa), tako obvezno i s nastavnikom u sklopu muzikalno bogate

literature komornog muziciranja. Svakako svirati olakšane obrade teže literature - operne, baletne i simfonijske glazbene literature.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- poticanje interesa za glazbu uz komorno sviranje
- podržavanje učenikove potrebe za glazbenim izražavanjem uz improvizaciju
- omogućiti uvid u druge glazbene sadržaje poticanjem na slušanje glazbene literature na snimkama ili slušanjem nastavnikova sviranja.

LITERATURA*

- skladbe iz programskih zahtjeva II. etape s pažljivim odabirom dostupnih skladbi iz III. etape A-programa
- skladbe iz bogate literature komornog muziciranja, olakšane skladbe trombonističke literature, obrade popularnih skladbi.

* Literatura se odabire prema mogućnostima i zanimanju učenika.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje

ISHODI UČENJA:

- cilj je svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva II. etape s prelaskom na lakše zahtjeve III. etape A-programa
- učenik svira lakše skladbe etidnog karaktera
- muziciranje u komornim ansamblima
- spontana i svjesna improvizacija s osloncem na usvojena znanja o stilovima i glazbenim formama
- učenik upoznaje nove skladbe iz literature za trombon na snimkama ili prilikom nastavnikova sviranja, uz komentar i razgovor

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE B-programa:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru
- jedna skladba iz programa za komorno muziciranje.
Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.

U sklopu III. etape B-programa učenik je obvezan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnome izboru.
Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.
U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

ROG (KORNO)

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta
Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- durske ljestvice do dva predznaka s trozvucima u jednoj oktavi
- Dragan Gürtl: Škola za F-rog, I. svezak
- Horst Rapp: Učiti rog je zabavno, I. knjiga
- Horst Rapp: Učiti rog je zabavno, II. knjiga
- Muzika za rog (Janos Ónozó – Matiyas Kovacs)
- Barry Tuckwell: Pedeset početnih vježbi za rog
- Henri Kling: Horn schule
- Time pieces for horn, volume 1: Paul Harris & Andrew Skirrow
- skladbe sličnih zahtjeva uz glasovirsku pratnju

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- prvi kontakt s instrumentom ostvaren slušanjem živog zvuka roga, što je početak tehnike slušanja
- upoznavanje instrumenta, održavanje i higijena usnika i instrumenta
- pravilno držanje instrumenta, tijela, ruku prstiju
- tehnika disanja
- postava usnika, nastup tona, izdržavanje dugih tonova
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike, svladati legato i staccato u prvoj oktavi
- vježbe intonacije i ritmičke vježbe (uz metronom)
- intoniranje intervala u sklopu opsega mali g do e2
- durske ljestvice do 4 predznaka u jednoj oktavi s trozvucima rastavljeno i četveroglasno
- vježbe vezanih i nevezanih tonova (vocalize)
- čitanje pravilnih glazbenih cjelina (4 – 8 taktova) na prvi pogled
- osnove ritamske vrijednosti i vrste mjera
- osnove dinamike *p* i *f*
- spontana i svjesna improvizacija
- svladavanje notne pismenosti
- početak komornog muziciranja uz točnu intonaciju (štimanje)
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- slobodno kretanje u sklopu mogućnosti zvuka roga
- samostalna uporaba svih sredstava izraza i tehnika pri improvizaciji
- sviranje melodijskih cjelina s pravim ritmičkim pokretom, pulsom i karakterom
- prvi počeci komornog muziciranja s nastavnikom ili drugim učenikom
- percepcija cjelina u susretu s novim notnim tekstom

ZAHTJEVI NA ISPITU I. ETAPE:

- ljestvica
- etida
- skladba uz glasovirsku pratnju.

Program se izvodi napamet.

U trajanju I. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu
- etidu
- skladbu uz glasovirsku pratnju

Program se izvodi napamet.

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- durske ljestvice do 4 predznaka
- molske ljestvice: a, d i e - izvedene različitim artikulacijama, u dvije okatve
- trozvuci četveroglasno u obratima
- Dragan Gürtl: Škola za F-rog, II. svezak
- C. Kopprasch: 60 izabranih etida, I. dio
- Barry Tuckwell: 50 početnih vježbi za rog
- L. Thevet: 60 vježbi za rog
- Henri Kling: Horn schule
- Time pieces for horn, volume 1, Paul Harris & Andrew Skirrow.

Skladbe:

- J. S. Bach: Menuet (transkripcija)
- G. F. Handel: Sarabanda
- R. Clerisse: L'absent
- G. Pergolesi: Canzonetta (transkripcija)
- J. Strauss: Dolci pianti
- M. Vlajn: Bagatele br. 1 i 2
- skladbe sličnih zahtjeva uz glasovirsku pratnju

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- vježbe vezanih i nevezanih tonova (vokalizacije)
- vježbe polutonskih pomaka u legatu u polaganom tempu u cijelim notama s crescendom i decrescendom
- polutonski pomaci u staccatu s osminkama, poslije šesnaestinkama
- usavršavati sviranje legata i staccata
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- osvješćivanje složenijih ritmičkih odnosa
- svijest o glazbenoj frazi
- svladati opseg od c malog do g²
- upoznati tehniku sviranja rukom u korpusu
- ritmičke vježbe s promjenama tempa
- unapređivanje glazbene pismenosti
- glazbeni oblici
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- svijest o glazbenoj frazi, artikulacija motiva, sviranje melodije uz pratnju na odgovarajući način
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- prepoznavanje notnog zapisa u širem rasponu; doživljaj, razumijevanje i izvođenje osnovnih agogičkih oznaka; izražajno izvođenje dinamičkih stupnjeva, naglasaka, prepoznavanje i izvođenje osnovnih karakterističnih tempa izvođenja
- spontana i svjesna improvizacija, ali i u jednostavnim oblicima plesova ili varijacija
- poznavanje dvodijelne, trodijelne forme
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa
- komorno muziciranje

ZAHTJEVI NA ISPITU II. ETAPE:

- ljestvica
- etida
- skladba uz glasovirsku pratnju
Program se izvodi napamet.

U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu
- etidu
- skladbu uz glasovirsku pratnju
Program se izvodi napamet.

III. ETAPA A - program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- dur ljestvice do 6 predznaka
- mol ljestvice: a, e, h, d, g - u dvije oktave, izvedene različitim artikulacijama
- trozvuci četveroglasno u obratima
- Dragan Gürtl: Škola za F-rog, II. svezak
- C. Kopprasch: 60 izabranih etida, I. dio
- Barry Tuckwell: 50 početnih vježbi za rog
- L. Thevet: 60 vježbi za rog
- Henri Kling: Horn schule

Skladbe:

- L. van Beethoven: Romanza
- J. Škroup: Koncert u B-duru
- J. Janković: Balada
- A. Corelli: Sonata F-duru
- E. Bozza: En Irland
- M. Miletić: Monolog

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- prijelaz s F-roga na B-rog
- upoznavanje tehnike prigušivanja tona rukom
- transponiranje iz F u Es
- širenje opsega iznad g²
- vocalize u legatu i odvojeno
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- stilski interpretacija
- proširivanje znanja o muzičkim znakovima i glazbenom rječniku
- upoznavanje novih glazbenih stilova i oblika
- spontana i svjesna improvizacija
- skupno muziciranje
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- izvođenje melodije uz pratnju, jasno oblikovanje motiva i fraze
- poznavanje, razumijevanje i pravilno izvođenje novih oznaka tempa, agogike i dinamike
- ukrasi, artikulacija
- učenik bi trebao s razumijevanjem izvoditi skladbe raznih stilskih razdoblja kao što su barok, klasika, romantika i suvremena glazba
- poznavati osnovne značajke varijacija, ronda i suite

- spontana i svjesna improvizacija
- učenik se glazbeno socijalizira svirajući u komornim sastavima
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE:

- ljestvica
 - etida
 - skladba uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- ljestvicu
 - etidu
 - skladbu uz glasovirsku pratnju
- Program se izvodi napamet.*

III. ETAPA B - program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

Svrha B-programa je omogućiti učeniku što više sviranja u sklopu njegovih realnih mogućnosti i programa II. etape glavnog predmeta roga, a zatim i blago nastaviti s lakšim djelima iz programa III. etape glavnog predmeta.

Bit ovog usmjerenja je da dijete prema svojim mogućnostima, s manje vježbanja, što više svira. Opterećenost vježbanja ustupa u velikoj mjeri mjesto radosti sviranja. Manji naglasak treba pridavati učenikovu tehničkom napretku, a veći emocionalnom doživljaju glazbenog djela i buđenju zanimanja za što višu razinu muziciranja.

Vrlo je važno komorno sviranje kako djece međusobno (eventualni teži *part*, može u sklopu komornog svirati i učenik A-programa), tako obvezno i s nastavnikom u sklopu muzikalno bogate literature komornog muziciranja. Svakako svirati olakšane obrade teže literature - operne, baletne i simfonijske glazbe.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- poticanje interesa za glazbu uz komorno sviranje
- podržavanje učenikove potrebe za glazbenim izražavanjem uz improvizaciju
- omogućiti uvid u druge glazbene sadržaje poticanjem na slušanje glazbene literature na snmkama ili slušanjem nastavnikova sviranja

LITERATURA*

- skladbe iz programskih zahtjeva II. etape s pažljivim odabirom dostupnih skladbi iz III. etape A-programa
- skladbe iz bogate literature komornog muziciranja, olakšane skladbe trombonističke literature, obrade popularnih skladbi

* Literatura se odabire prema mogućnostima i zanimanju učenika.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu

- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvod u druge glazbene sadržaje

ISHODI UČENJA:

- cilj je svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva II. etape s prelaskom na
- lakše zahtjeve III. etape A-programa
- učenik svira lakše skladbe etidnog karaktera
- muziciranje u komornim ansamblima
- spontana i svjesna improvizacija s osloncem na usvojeno znanje o stilovima i glazbenim formama
- učenik upoznaje nove skladbe iz literature za rog na snimkama ili slušanjem nastavnikova sviranja, uz komentar i razgovor

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE B-programa:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru
- jedna skladba iz programa za komorno muziciranje.

Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.

U sklopu III. etape B-programa učenik je obavezan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- dvije skladbe različitog karaktera, po slobodnom izboru.

Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.

U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

VIOLA

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ostvaruju se radom na literaturi za I. etapu.

Škole za violu:

- E. i K. Sassmannshaus: Rani početak na violi, svez. I i II (Bärenreiter)
- B. Volmer: Škola za violu I i II (Schott)
- H. Sitt: Praktična škola za violu (Peters)
- H. E. Kayser: Nova škola za violu, op. 54 (A. Cranz Edition)
- S. Applebaum: String Builder-Viola I i II (Belwin-Mills)
- K. K. Rodionov: Početna škola za violu (uredila J. Žužak).

Etide:

- F. Wohlfahrt: 60 etida, op. 45 (Ed. Peters)
- Izabrane etide 1-3 (Muzika-Moskva, obr.)
- R. Hofmann: Prve studije, op. 86 (IMC)
- H. E. Kayser: 36 studija, op. 20 (IMC).

Skladbe uz pratnju glasovira:

- T. Masson: Moji prvi koraci (Ed. H. Lemoine)
- S. Janosi: Što volim svirati? svez. I (Universal Edition)
- G. Eicker: Start zu Zweit-lagana literatura za violu (Zimmerman)
- Sh. Suzuki: Škola za violu I i II
- L. Latham: Developing Virtuosity, svez. I (Latham Music)
- Sheila M. Nelson: Skladba po skladba 1 (Boosey&Hawkes)
- M. Pleteršek-Blašković: Svijet životinja
- Grečanjnov: Ranim jutrom (Ed. Schott)
- L. Kalinski: Tri bagatele
- R. Matz: U vrtu (Dominis Music)
- R. Matz: Proljetni dan (Dominis Music)

- R. Matz: Pjesma i ples (Dominis Music)
- F. K  chler: Concertino, op. 11 u C-duru (obr. M. Magdalen  c)
- S. Mach: Concertino facile (obr. S. Marini  c)
- O. Rieding: Concertino op. 35 u e-molu (obr. E. Korbar)
- O. Rieding: Concertino op. 35 u h-molu (Bosworth)
- P. Nikoli  c: Concertino u C-duru (obr. M. Magdalen  c)

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- prvi susret s violom i njezino upoznavanje
- primijenjene vježbe za ovladavanje gudaom
- primijenjene vježbe za prilagodbu lijeve ruke hvataljci viole
- improvizacija: spontana, potaknuta slikom, pri  om i zvukom
- svladavanje pismenosti u alt-ključu uz što   e  ce sviranje *   vista*
- sviranje „po sluhu“ dječjih i narodnih pjesmica, koje su učenicima već poznate
- upoznavanje osnovnih dinamičkih i agogičkih oznaka uz rad na literaturi za etapu

ISHODI UČENJA:

- slobodno sviranje u sklopu tehničkih dosega za 1. etapu
- samostalna upotreba elemenata izražajnosti i tehnike pri improvizaciji
- upotreba tehnike lijeve i desne ruke, potaknuta brojalicama i kreativnim igrama
- poznavanje ljestvica i trozvuka (u rasponu jedne i dvije oktave)
- sposobnost dinamičkog i muzikalnog oblikovanja fraze, primjereno dobnoj zrelosti

ISPITNO GRADIVO na kraju 1. etape*

- ljestvica u dvije oktave s trozvucima
- dvije etide prikladne problematike
- skladba uz pratnju klavira (stavak concertina, sonatine ili samostalna skladba)

Program se izvodi napamet.

*U trajanju 1. etape učenik pristupa jednom tehničkom kolokviju na kojem svira:

- jednu ljestvicu
- jednu etidu

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ostvaruju se radom na literaturi za II. etapu.

  kole, ljestvice i tehničke vježbe:

- O. Tivadar:   kola za violu (Editio Musica Budapest)
- H. Sitt: Praktična   kola za violu (Ed. Peters)
- B. Bruni:   kola za violu (Ricordi)
- F. Schmidtner: Dnevne studije za violu (Sikorski)
- Schradiek:   kola tehnike, knjiga I (Musikverlag Cranz-Mainz)

Etide:

- F. Wohlfahrt: 60 etida, op. 45 (International Music Company)
- H. E. Kayser: 36 etida (IMC)
- R. Hofmann: Prve studije, op. 86 (IMC)
- Izabrane etide 1-3 (Muzika-Moskva, obr.)
- Izabrane etide 3-5 (Muzika-Moskva, obr.)
- E. Van de Velde-J. Borsarello:   kola pozicija, 2. poz. (Van de Velde)
- E. Van de Velde-J. Borsarello:   kola pozicija, 3. poz. (Van de Velde)
- Matz: 8 etida u 3. poziciji (C. F. Peters)
- J. Trott: Melodizni dvohvati (Schirmer, Inc.).

Skladbe uz pratnju glasovira:

- H. S. Whistler-H. A. Hummel: Zbirka koncertnih komada (Rubank)
- Sh. Suzuki: Škola za violu II, III, IV (Suzuki)
- L. Latham: Developing Virtuosity, svez. II i III (Latham Music)
- B. Bartok: Večer u selu (EMB)
- M. Miletić: Male skladbe (izdanje autora)
- M. Šlik: Mala šala, Igra (obr. M. Magdalenić)
- Janjšinov: Concertino u ruskom stilu, op. 35 (De Haske)
- O. Rieding: Concertino u e-molu, op. 35 (Bärenreiter)
- O. Rieding: Concertino u D-duru, op. 36 (Bosworth)
- F. Kùchler: Concertino u G-duru, op. 15, alla Vivaldi (Bosworth)
- A. Vivaldi: Koncert u C-duru, op. 3, br. 3. (Muzika-Moskva)
- A. Vivaldi: Koncert u d-molu, op. 3, br. 6. (Bosworth)
- F. Seitz: Koncert br. 2 (Suzuki)
- Ch. Dancla: Varijacije na Weiglovu temu (Rubank).

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- postava II. i III. pozicije s prijelazima, upoznavanje IV. i V. pozicije
- razvijanje vibrata
- učenje poteza marteale i spiccato
- učenje dvohvata i lomljenih akorada
- unapređivanje glazbene pismenosti
- tonsko oblikovanje potaknuto razvojem uporabe gudala
- upoznavanje složenijih ritmičkih oblika
- improvizacija na osnovi glazbenih oblika i karaktera
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- svijest o glazbenoj frazi na temelju uporabe gudala
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- razumijevanje i izvođenje dinamičkih i agogičkih oznaka
- poznavanje i izvođenje različitih tempa
- prepoznavanje i izvođenje ukrasa
- improvizacija osvijestena u formi glazbenih oblika
- sviranje *à vista* složenijih notnih zapisa

ISPITNO GRADIVO: na kraju II. etape*

- ljestvice i trozvuci u pozicijama
- dvije etide različitih karaktera
- skladba uz pratnju klavira prema sljedećem izboru:
- I. stavak koncerta
- II. i III. stavak koncerta
- tema s varijacijama
- brzi i polagani stavak sonate

Program se izvodi napamet.

*U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti dvama tehničkim kolokvijima na kojima izvodi jednu ljestvicu i jednu etidu.

III. ETAPA A - program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ostvaruju se radom na literaturi za III. etapu.

Škole, ljestvice i tehničke vježbe:

- O. Tivadar: Škola za violu (Editio Musica Budapest)
- B. Bruni: Škola za violu (Ricordi)
- Schradiek: Škola tehnike, knjiga I (Musikverlag Cranz-Mainz)
- J. Borsarello: Ljestvice za violu (Van de Velde)
- O. Ševčík: Škola tehnike, u obradi Lionela Tertisa (Bosworth)
- O. Ševčík: 40 varijacija, op. 3 (Bosworth).

Etide:

- H. E. Kayser: 36 etida (IMC)
- Izabrane etide 3-5 (Muzika-Moskva, obr.)
- E. Van de Velde-J. Borsarello: Škola pozicija, 4. i 5. poz. (Van de Velde)
- J. F. Mazas: 30 etida, op. 36
- R. Kreutzer: 42 etide (Ricordi).

Skladbe uz pratnju glasovira:

- Hrestomatija za violu (Muzika-Moskva)
- Izabrane etide 3-5 (Muzika-Moskva, obr.)
- Klasični komadi za violu, obr. Klengel, svezak I, II i III (Peters)
- Sh. Suzuki: Škola za violu, svez. IV, V, VI (Suzuki)
- Muzika za violu, svez. I, II, III (EMB)
- G. Faure: Piece (Leduc)
- G. Faure: Sicilienne (IMC)
- M. Miletić: Monolog (Ed. Pax)
- M. Miletić: Uspavanka (izd. autora)
- F. Lhotka: Sljepačka, za violu i klavir (Muzička naklada-Zagreb)
- L. Kalinski: Mala suite na motive iz Gradišća (DSH)
- M. Miletić: Sonata za violu i klavir (Ed. Pax)
- G. Ph. Telemann: Koncert za violu i orkestar (Ed. Supraphon)
- A. Vivaldi: Koncert u d-molu, op. 3, br. 6. (Bosworth)
- F. Seitz: Koncert br. 5 (Suzuki)
- F. Seitz: Koncert br. 3 u c-molu, op. 12 (Suzuki)
- J. B. Accolay: Koncert br. 1 u d-molu, obr. (Schirmer)
- B. Marcello: Sonata u G-duru (Muzika-Moskva)
- A. Vivaldi: Sonata u C-duru (Muzika-Moskva)

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- postava i razrada pozicija do VII. poz.
- daljnji razvoj dvohvata, akorada, vibrata i različitih poteza
- upoznavanje novih glazbenih oblika i stilova
- razvoj samostalnog razmišljanja u oblikovanju glazbene misli
- proširivanje znanja o glazbenim znakovima i glazbenom rječniku
- spontana i svjesna improvizacija
- čitanje *à vista* uz individualno i skupno muziciranje

ISHODI UČENJA:

- suvereno i slobodno izvođenje djela iz literature za III. etapu
- sviranje durskih i molskih ljestvica s pripadajućim trozvucima i četverozvucima
- osvijestena izvedba djela s obzirom na pripadnost različitim stilovima i njihovim obilježjima
- složeniji potezi gudala u izvođenju različitih tempa i ritmičkih struktura
- improvizacija
- čitanje *à vista* težih notnih zapisa.

ISPITNO GRADIVO na kraju III. etape*

- ljestvica i trozvuci u tri oktave
- dvije etide različitih karaktera
- skladba uz pratnju klavira prema sljedećem izboru:

- I. stavak koncerta
- II. i III. stavak koncerta
- tema s varijacijama
- brzi i polagani stavak sonate.

Program se izvodi napamet.

*U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti dvama tehničkim kolokvijima na kojima izvodi jednu ljestvicu i jednu etidu.

III. ETAPA B - program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Izbor iz lakše literature III. etape A-programa, prema učenikovim mogućnostima.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanje glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvod u druge glazbene sadržaje

ISHODI UČENJA:

- svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva III. etape A-programa, uz mogućnost komornog muziciranja.

ISPITNO GRADIVO na kraju III. etape B-programa*

- dvije skladbe različitog karaktera uz pratnju klavira.

Program se ne mora izvoditi napamet.

*U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

TAMBURA

I. ETAPA

Nastavni plan I. i II. godine: 2 sata po 30 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- tehničke vježbe i ljestvice: sviranje ljestvica s trozvucima, sviranje od I. do VII. položaja
- Ž. Bradić – S. Leopold: Škola za tambure 1
- S. Krajna: Etide za bisernicu i brač
- M. Ergotić: Notni primjeri klasične glazbe za bisernicu i brač
- S. Krajna: Male skladbe za bisernicu i brač

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- upoznavanje instrumenta (bisernica/brač): dijelovi tambure, pravilno sjedenje i ispravno držanje instrumenta, držanje trzalice, provjera postave ruku i držanja instrumenta
- osnovni tehnički elementi sviranja: koordinacija lijeve i desne ruke, pokreti trzalice dolje (II) - gore (V), učenje i usavršavanje tehnike trzanja (tremolo)
- rad na artikulaciji
- spontana improvizacija
- razvijanje slušnih spoznaja
- sviranje dječjih i narodnih pjesmica na sluh
- svladavanje notne pismenosti
- čitanje *à vista*

ISHODI UČENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- sposobnost izvođenja djela pisanih od I. do VII. položaja
- osnove dinamičkog i muzikalnog oblikovanja fraze
- slobodno kretanje u sklopu mogućnosti zvuka tambure
- samostalna uporaba svih sredstava izraza i tehnika pri improvizaciji
- sviranje melodijskih cjelina s pravim ritmičkim pokretom, pulsom i karakterom
- prvi počeci komornog muziciranja s nastavnikom ili drugim učenikom
- poznavanje raznih načina uzimanja tona, tonsko oblikovanje cjeline, ritma i metrike, oznaka tempa i njihova karaktera
- percepcija cjeline u susretu s novim notnim tekstom

ZAHTJEVI NA ISPITU I. ETAPE:

- ljestvica s trozvucima
- etida
- skladba uz glasovirsku pratnju.

Program se izvodi napamet.

U trajanju I. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- najmanje dvije skladbe uz glasovirsku pratnju, po izboru nastavnika.

Program se izvodi napamet.

II. ETAPA

Nastavni plan III. godine: 2 sata po 30 minuta

Nastavni plan IV. godine: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- sviranje durskih, molskih i kromatskih ljestvica u dvije oktave s rastavljenim
- akordima, sviranje od VII. do XI. položaja
- Ž. Bradić: Škola za tambure 2
- S. Krajna: Etide za bisernicu i brač

Skladbe:

- S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač
- M. Ergotić: Notni primjeri klasične glazbe za bisernicu i brač
- Hrvatsko društvo tamburaških pedagoga: Gdje su mi note...?

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- unutarnja zvučna predodžba i tehnike slušanja, upoznavanje ostalih tamburaških
- instrumenata (bugarija, čelo, berde)
- samostalno ugađanje instrumenta
- osnovni tehnički elementi sviranja: daljnje usavršavanje tehnike sviranja bisernice i brača, usavršavanje pokreta
- trzalice dolje (II) – gore (V) te vježbe za kvalitetan tremolo
- rad na metrici (mješovite i složene mjere (5/8, 6/8, 7/8, 9/8))
- rad na ritmu (kombinacija ritamskih odnosa u sklopu dobe, kvintola)
- daljnji rad na svim vrstama artikulacije (glissando i arpeggio)
- primjena svih dinamičkih oznaka te proširenje novih; usavršavanje dinamičkog nijansiranja *pp – ff*
- prepoznati naučene oznake za tempo i agogiku te ih proširiti novima (lento, sostenuto, meno mosso, piu mosso)
- ornamenti (ukrasi): predudar kratki i dugi, mordent, triler
- izvođenje različitih artikulacija i dinamike
- tehnički razvoj unapređivanjem brzine mišljenja i brzine izvođenja
- improvizacija uz oslonac na glazbene oblike i karaktere iz literature

- daljnje razvijanje čitanja/sviranja *á vista*
- sviranje po sluhu

ISHODI UČENJA:

- sposobnost izvođenja djela pisanih od I. do XI. položaja
- osviještena interpretacija djela sa svim elementima artikulacije
- razumijevanje i izvođenje razvijenijih ritmičkih struktura
- prepoznavanje notnog zapisa u širem rasponu; doživljaj, razumijevanje i
- izvođenje osnovnih agogičkih oznaka; izražajno izvođenje dinamičkih
- stupnjeva, naglasaka, prepoznavanje i izvođenje osnovnih karaktera različitih
- tempa izvođenja
- spontana i svjesna improvizacija, ali i u jednostavnim oblicima plesova ili
- varijacija
- poznavanje dvodijelne, trodijelne forme
- sviranje *á vista* složenijih notnih zapisa
- komorno muziciranje

ZAHTJEVI NA ISPITU II. ETAPE:

- ljestvica s trozvucima u dvije oktave
- etida
- dvije skladbe različitog karaktera uz glasovirsku pratnju
Program se izvodi napamet.

U trajanju II. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- najmanje dvije skladbe uz pratnju klavira
Program se izvodi napamet.

III. ETAPA A - program

Nastavni plan: 2 sata po 45 minuta

Individualna nastava.

NASTAVNI SADRŽAJI:

Ljestvice i tehničke vježbe:

- sviranje svih durskih, moltskih i kromatskih ljestvica u dvije oktave s rastavljenim akordima
- vježbe za motoriku prstiju lijeve ruke
- Ž. Bradić: Škola za tambure 3
- S. Krajna: Etide za bisernicu i brač
- Marković: Etide I.

Skladbe:

- S. Krajna: Zbirka skladbi za bisernicu i brač
- M. Ergotić: Notni primjeri klasične glazbe za bisernicu i brač
- Hrvatsko društvo tamburaških pedagoga: Gdje su mi note...?
- Marković: Koncertantne skladbe

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- upoznavanje i sviranje svih instrumenata tamburaškog orkestra
- daljnje usavršavanje tehnike sviranja,
- rad na metrici (sve vrste mjera)
- rad na ritmu (izvođenje težih poliritamskih kombinacija – duole/triole, triole/ kvartole i obrnuto)
- stalni rad na artikulaciji (muzikalno i logično fraziranje, kvalitetan ton) i dinamici
- raditi na oblikovanju tona prema karakteru i stilu skladbe
- tempo i agogika: rubato, accelerando, sostenuto i dr.
- ornamenti (ukrasi): višestruki predudar, flageolet, mordent, triler, grupetto
- razvoj unutarnje muzičke predodžbe
- tehnički razvoj ide k povećavanju tehničkih zahtjeva i znanja, ali tako da se svaki

- tehnički detalj glazbeno i tonski osmisli
- njegovanje muzičke fraze
- stilska interpretacija
- proširivanje znanja o muzičkim znakovima i glazbenom rječniku
- upoznavanje novih glazbenih stilova i oblika
- spontana i svjesna improvizacija
- skupno muziciranje
- čitanje *á vista*.

ISHODI UČENJA:

- suvereno izvođenje melodije, jasno oblikovanje motiva i fraze
- poznavanje, razumijevanje i pravilno izvođenje novih oznaka tempa, agogike i dinamika
- ukrasi, artikulacija
- osviještena interpretacija djela s obzirom na pripadnost različitim stilskim razdobljima
- sviranje svih durskih i molskih ljestvica u dvije oktave
- poznavanje osnovnih glazbenih oblika
- spontana i svjesna improvizacija, ali intenzivnije povezana s novim oblicima i stilovima te se eventualno i zapisuje
- komorno muziciranje
- sviranje po sluhu
- sviranje *á vista* složenijih notnih zapisa

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE:

- ljestvica s trozvucima u dvije oktave
- etida
- dvije skladbe uz glasovirsku pratnju.
Program se izvodi napamet.

U trajanju III. etape učenik je dužan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- najmanje dvije skladbe uz glasovirsku pratnju.
Program se izvodi napamet

III. ETAPA B - program

Nastavni plan: 1 sat po 45 minuta

Individualna nastava.

Svrha B-programa je omogućiti učeniku što više sviranja u sklopu njegovih realnih mogućnosti i programa II. etape glavnog predmeta roga, a zatim i blago nastaviti s lakšim djelima iz programa III. etape glavnog predmeta.

Bit ovog usmjerenja je da učenik prema svojim mogućnostima, s manje vježbanja, što više svira. Opterećenost vježbanja ustupa u velikoj mjeri mjesto radosti sviranja. Manji naglasak treba pridavati učenikovu tehničkom napretku, a veći emocionalnom doživljaju glazbenog djela i buđenju zanimanja za što višu razinu muziciranja.

Važno je također komorno sviranje kako djece međusobno (eventualni teži *part*, može u sklopu komornog svirati i učenik A-programa), tako obvezno i s nastavnikom u sklopu muzikalno bogate literature komornog muziciranja. Svakako svirati olakšane obrade teže literature – operne, baletne i simfonijske glazbe.

NASTAVNI SADRŽAJI:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- poticanje interesa za glazbu uz komorno sviranje
- podržavanje učenikove potrebe za glazbenim izražavanjem uz improvizaciju
- omogućiti uvid u druge glazbene sadržaje poticanjem na slušanje glazbene literature na snimkama ili slušanjem nastavnikova sviranja

LITERATURA*

- skladbe iz programskih zahtjeva II. etape s pažljivim odabirom dostupnih skladbi iz III. etape A-programa
- skladbe iz bogate literature komornog muziciranja, olakšane skladbe trombonističke literature, obrade popularnih skladbi

* Literatura se odabire prema mogućnostima i zanimanju učenika.

METODIČKA OBJAŠNJENJA:

- rad na održavanju i usavršavanju stečenih tehničkih vještina
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- omogućiti muziciranje u sklopu učenikovih realnih mogućnosti
- manji naglasak dati na učenikov tehnički razvoj, a veći na njegov emocionalni kontakt i zanimanje za samo muziciranje
- komorno muziciranje potiče zanimanje za glazbu
- improvizacija podržava učenikove potrebe za izražavanjem glazbom
- slušanje glazbe donosi širi uvid u druge glazbene sadržaje
- glazbeno oblikovanje uz emocionalni doživljaj glazbenog djela
- tehnički razvoj temelji se na podržavanju stečenih vještina

ISHODI UČENJA:

- cilj je svladavanje gradiva u sklopu programskih zahtjeva II. etape s prelaskom na lakše zahtjeve III. etape A-programa
- muziciranje u komornim ansamblima
- spontana i svjesna improvizacija s osloncem na usvojeno znanje o stilovima i glazbenim formama
- učenik upoznaje nove skladbe iz literature za tambure na snimkama ili slušajući nastavnikovo sviranje, uz komentar i razgovor

ZAHTJEVI NA ISPITU III. ETAPE B-programa:

- dvije skladbe različitog karaktera uz pratnju klavira.
Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.

U sklopu III. etape B-programa učenik je obvezan pristupiti kolokviju na kojem izvodi:

- dvije skladbe različita karaktera uz pratnju klavira.
Program se ne mora u cjelini izvoditi napamet.
U svjedodžbu se unosi napomena o pohađanju B-programa.

U izradi Nastavnoga plana i programa Funkcionalne muzičke pedagogije za osnovnu glazbenu školu sudjelovali su: Robert Lovrić, Davor Požgaj, Ivana Škreblin, Andrea Halužan-Bratković, Mirela Jagodić, Zrinka Božičević Plavec, Mirela Buchberger Karlo.